

**Van:** Litjens, Herman <[herman.litjens@zltto.nl](mailto:herman.litjens@zltto.nl)>

**Verzonden:** donderdag 28 juni 2018 8:08

**Aan:** STATENGRIFFIE <[STATENGRIFFIE@brabant.nl](mailto:STATENGRIFFIE@brabant.nl)>

**Onderwerp:** HW Reactie ZLTO Maatregelen Transitie Veehouderij en Verordening  
Natuurbescherming

Geachte heer, mevrouw,

Graag dit vandaag ter beschikking stellen van de statenleden.  
Bij voorbaat dank

Met vriendelijke groet,

Drs. H.G.J. (Herman) Litjens, Senior Specialist Omgeving

ZLTO Onderwijsboulevard 225, 5223 DE 's-Hertogenbosch | Postbus 100, 5201 AC 's-  
Hertogenbosch



## **Reactie ZLTO op stand van zaken ondersteunende maatregelen transitie veehouderij en beleidsregel natuurbescherming.**

Ten behoeve van de Statendag Provincie Noord-Brabant, Statendag thema Landbouw en Natuur en Milieu van 29 juni 2018.

Informatie bij Herman Litjens ([herman.litjens@zlto.nl](mailto:herman.litjens@zlto.nl), tel; 0621232585) of Hendrik Hoeksema ([hendrik.hoeksema@zlto.nl](mailto:hendrik.hoeksema@zlto.nl) tel; 0615837234).

## **Ondersteunende maatregelen transitie veehouderij.**

### **1 Algemeen.**

Op 7 juli 2017 heeft de provincie Noord Brabant tot ingrijpende maatregelen besloten ten aanzien van de veehouderij. Onze positie is helder. Wij waren en blijven tegen deze plannen omdat ze onnodig hard ingrijpen in het bestaansrecht van onze leden en hun gezinnen. Bovendien en dat is het nog het meest wrange, ze leveren maar weinig milieuwinst op. We blijven er alles aan doen om de plannen bijgesteld te krijgen. Het beleid is echter vastgesteld. Onze leden hebben met die werkelijkheid te maken en daar moeten ze zich op voorbereiden en voorsorteren. Zo kijken we ook naar de ondersteunende maatregelen. Waar het onze leden kan helpen, ondersteunen we de maatregelen, pakken we het zelf actief op en werken we samen met andere partijen zoals de Provincie Noord Brabant.

We zijn nu een jaar verder. Zelf hebben we honderden individuele gesprekken gevoerd met veehouders. Vele maken zich nog steeds grote zorgen over de toekomst van hun bedrijf. Een groep kan de maatregelen niet betalen. Een substantieel hiervan zijn varkenshouders en kalverhouders. Een ander deel kan de maatregelen wellicht betalen maar moet de hele bedrijfsvoering overhoop gooien omdat de stal mechanisch geventileerd moet worden of ziet het niet meer zitten om door te gaan met hun bedrijfsvoering. Deze laatste groep bestaat voor een groot deel uit melkveeouders, vaak niet te groot van omvang, die onder het huidige politiek maatschappelijk gesternte geen zin meer hebben om extra te investeren. Onze voorspelling is dat er nog meer bedrijven stoppen dan vooraf was ingeschat.

### **2 Ondersteuningsnetwerk voor gemeenten.**

Evenals de Gedeputeerde mevrouw Spierings constateren we dat de gemeenten niet klaar zijn om de bulk aan aanvragen van omgevingsvergunningen of bestemmingsplanwijzigingen te verwerken. De vraag is natuurlijk wie dat probleem veroorzaakt heeft? Wij zien dat een aantal gemeenten zijn best doet en probeert om goed voorbereid aan de slag te gaan. De Provincie Noord Brabant heeft de gemeenten echter met een onmogelijke opdracht opgezadeld.

Bij de meeste gemeenten ligt er nu al een bulk aan oude zaken te wachten die afgewerkt moeten worden. Veel bedrijven zijn al lang gestopt maar de vergunningen en de bestemmingen zijn nog steeds niet ingetrokken of gewijzigd. Er is nu al veel achterstallig onderhoud en er wordt nauwelijks op gehandhaafd. Op 1 januari 2020 komt de volgende hausse aan stoppende bedrijven er aan. Op 1 januari 2020 loopt de stoppersregeling voor varkens- en pluimveebedrijven af. Daar doen een paar honderd Brabantse bedrijven aan mee. Als ze voor die tijd hun bedrijf niet aangepast hebben moeten ze stoppen. Het overgrote deel zal dit ook daadwerkelijk doen of heeft dit al gedaan.

Ook de bedrijven die geen nieuwe vergunning indienen om op 1 januari 2022 klaar te zijn, moeten volgens de regels van de verordening natuurbescherming op 1 januari 2020 stoppen. Volgens de voorspellingen van vorig jaar zijn dat er 560. Zoals eerder aangegeven is onze inschatting dat het



er meer zullen zijn. Bijna alle overige bedrijven die doorgaan, zullen voor 1 januari 2020 een nieuwe ontvankelijke omgevingsvergunning moeten indienen. Naast de bedrijven die doorgaan zal een substantieel deel van de stoppers een vergunning in gaan dien om tot 2022 door te kunnen gaan. Dat zal leiden tot veel overbodige vergunningprocedures. Om op tijd klaar te zijn, moeten veehouderijbedrijven in januari 2019 starten met de procedures. Wij vrezen dat de meeste gemeenten niet klaar zullen zijn om dat allemaal binnen de gestelde termijnen af te handelen. Voor de meeste veehouders is de eerste stap in de procedure, een vormvrije MER. Daar zitten geen fatale behandeltermijnen aan vast. Gemeenten kunnen ze zonder sanctie op de plank laten liggen. Het risico is groot dat er rechtsongelijkheid ontstaat. In de ene gemeente krijgt een veehouder respijt omdat de gemeente zelf niet klaar is, terwijl er in een andere gemeente strak aan het schema vast gehouden wordt. Kan de provincie Noord Brabant de garantie afgeven dat bedrijven die een vorm-vrije MER/ontvankelijke vergunning indienen, dat deze vergunningen ook op tijd afgehandeld worden en is er dan ook voldoende tijd om voor 1 januari 2022 een stal te bouwen. Kortom is er in overleg met de omgevingsdiensten en gemeenten een tijdschema opgesteld ?

### **3 Nieuwe stalsystemen.**

Gedeputeerde Staten geven aan dat ze tegen end of pipe maatregelen zoals luchtwassers zijn maar dat de emissies bij de bron voorkomen moeten worden. Onze voorkeur gaat ook uit naar bronmaatregelen maar we sluiten "end of pipe systemen" niet bij voorbaat uit. We werken ook samen met andere partijen, inclusief de Provincie Noord Brabant om nieuwe stalsystemen ontwikkeld te krijgen. We zien namelijk het belang in om de emissies op alle onderdelen (geur, fijn stof, ammoniak, broeikasgassen, endotoxines) verder te verlagen. Belangrijk voor ons is wel dat er integraal kijken naar de veehouderij gekeken wordt. Ook andere duurzaamheidsaspecten zoals dierenwelzijn en het verdienmodel van de boer dienen beschouwd te worden. De gestarte innovaties zijn echter nog niet zo ver dat ze over de hele linie in nieuwe stallen en in bestaande stallen toegepast kunnen worden. Verreweg de meeste bedrijven zullen het met de huidige bestaande "end of pipe" systemen moeten doen en daar wringt juist de schoen.

Bij de varkenshouderij bijvoorbeeld is er één systeem voor kraamzeugen beschikbaar wat zonder luchtwasser 85 % reductie haalt. Dit is een combinatie van systemen en het is lastig om deze in bestaande stallen in te passen en het is zeker niet reëel dat dit op grote schaal gaat gebeuren. Daarvoor zijn de investeringen te hoog. Voor biggen, guste en dragende zeugen en vleesvarkens zijn geen alternatieve systemen beschikbaar. Met de Keten Duurzaam Varkensvlees werkt de Provincie samen om een alternatief te ontwikkelen. Dat is positief. We zijn hoopvol gestemd maar het is nog niet bekend of deze innovatie de beoogde doelstellingen gaat halen en dan is het nog zeer twijfelachtig of het in bestaande stallen kosteneffectief toegepast kan worden. De meeste varkenshouders die doorgaan worden gedwongen luchtwassers te plaatsen. Tegelijkertijd stuurt ODBN in opdracht de Provincie Noord Brabant brieven naar ondernemers die willen investeren in combiwasser dat ze wellicht aanvullende maatregelen moeten nemen omdat de combiwasser ook voor ammoniak niet meer zou voldoen. De keuze voor varkenshouders wordt in de meeste gevallen daarmee beperkt tot een chemische luchtwasser van 95 % met een beperkte geurreductie.

Bij kalveren, konijnen en geiten liggen er voorstellen om alternatieven voor de luchtwasser te onderzoeken. Het onderzoek moet nog starten. Waarschijnlijk zijn de resultaten te laat beschikbaar om een rol te kunnen spelen in alle vergunningaanvragen die volgend jaar gaan spelen. Ook deze sectoren worden gedwongen om een luchtwasser aan te vragen. Bij stieren en bij jongvee (van melkvee) wordt er van uitgegaan dat de vloersystemen van de melkveehouderij geschikt zijn om bij deze diercategorieën toe te passen. Het ontbreekt aan iedere motivatie dat de houderijsystemen voor melkvee één op één vergelijkbaar zijn met deze diercategorieën. Onderzoekers geven aan dat de systemen op basis van melkvee (met bijbehorende rantsoenen en mestconsistentie) getest zijn,



maar niet door te vertalen zijn naar de mest van jongvee en/of stieren. Is er overleg geweest met de TAP\_RAV en is er een proefstalaanvraag gedaan die deze eis billijkt?

#### **4 Achtergestelde leningen.**

Wij denken dat vooral banken profiteren van deze achtergestelde leningen. De meest risicovolle leningen komen bij de Provincie te liggen. Banken lopen dus zelf minder risico. Veehouders krijgen wat eerder een financiering maar de rente is ook een stuk hoger. De lasten voor de veehouders zijn uiteindelijk hoger.

#### **5 Stalderen.**

De Gedeputeerde van de Landbouw geeft in de pers aan dat ze niet weet waarom, er niet gestaldeerd wordt. Wij weten dat wel. Veehouders wachten af omdat;

- Veehouders moeten eerst de gevraagde aanpassingen financieren voordat ze na kunnen denken over een nieuwe stal.
- De groep die nog wel kan investeren wacht even af wat er in het veld gaat gebeuren.
- Veehouders kunnen de vernieuwde BZV niet maar halen.
- Investeren in Noord Brabant in de veehouderij is niet meer aantrekkelijk
- Het loket stalderen was niet op orde, vrij laat in het traject worden de stalderingsverzoeken beoordeeld. Dat levert extra risico's op voor ontwikkelaars. Er wordt geëxperimenteerd met een voortoets voor aanvragen. Onze inschatting is dat de voortoets helpt om de drempel wat kleiner te maken. Het experiment zou omgezet moeten worden naar een definitieve regeling.
- Er kan alleen met stallen gestaldeerd worden waar tot maart 2017 dieren ingezet hebben. Het duurt even voordat bedrijven gestopt zijn en stallen gesloopt of herbestemd worden.
- Er is nog geen prijs in de markt bepaald.
- Er komen voldoende alternatieve locaties beschikbaar. Het overnemen van locaties kan tegen lagere kosten en is door alle extra regels aantrekkelijker dan bouwen op de eigen locatie.

Wat vindt GS zelf van het resultaat dat er nog maar twee bedrijven gestaldeerd is ?

Daarnaast zijn we verheugd dat de rechtbank in Oost Brabant het overgangsbeleid voor het stalderen naar de prullenbak heeft verwezen. Hiervan profiteren vooral bedrijven die al lang bezig waren met een procedure en in de eindfase ineens moesten stalderen. We vinden het jammer dat de Provincie Noord-Brabant tegen deze uitspraak in beroep gaat.

#### **6 Brabantse Zorgvuldigheidsscore.**

Sinds begin dit jaar geldt de nieuwe BZV. Door de ZLTO is steeds aangegeven dat de BZV voor een aantal sectoren (melkvee, pluimvee, kalveren) moeilijk haalbaar is en we daarom onze steun intrekken. Is er al een analyse gemaakt hoeveel aanvragen er zijn geweest na inwerkingtreding en om welke sectoren het gaat ?

#### **7 Mestverwerking.**

In het kader van circulariteit willen veel partijen af van het toedienen van drijfmest. Om die doelstelling te halen zal het overgrote deel van de mest in Noord Brabant verwerkt moeten worden. Het afgelopen jaar is er bij mestverwerking weinig vooruitgang geboekt. Er zijn ook geen nieuwe potentiële locaties op industrieterreinen bijgekomen. Daarnaast heeft GS regels opgesteld die in de praktijk nauwelijks uitvoerbaar zijn. Initiatiefnemers zakt de moed in de schoenen. Alles is dicht geregeld. GS zouden die regels "praktijkproof" moeten maken. Daarnaast vragen we u meer vanuit oplossingen te denken en daadkrachtiger te zorgen voor mogelijkheden en niet alleen op



industrieterreinen maar ook bij loonwerkers en samenwerkende agrariërs. Kan GS zelf aangeven welke concrete resultaten er geboekt zijn bij mestverwerking ?

## **Beleidsregel Natuurbescherming**

### **8 Meetstation Vredepeel.**

De afgelopen tijd is er veel nieuws geweest over de ammoniakmetingen. Via onderzoek gefinancierd door het Mesdagfonds, is naar boven gekomen dat 3 van de 4 ammoniakmeetpalen in het landelijk gebied te dicht bij een veehouderijbedrijf zouden staan om objectief te kunnen meten en dat mede hierdoor de ammoniakuitstoot vanuit de landbouw stelselmatig overschat wordt. Voor ons roept vooral de meetpaal in Vredepeel vragen op. De paal staat niet alleen te dicht bij een kippenbedrijf maar ook dicht één van de grootste koeienbedrijven van Nederland en het landbouwontwikkelingsgebied van de Rips. In dat gebied zijn de afgelopen jaren veel dieren bijgekomen. ZLTO kan en wil zich niet mengen in deze wetenschappelijke discussie maar we vragen ons natuurlijk wel of hiervoor voldoende is gecorrigeerd. ZLTO vindt het belangrijk dat het Rijk en ook de Provincie Noord-Brabant kritisch kijken naar de meetgegevens van het RIVM. Uit ander onderzoek van Rotgers, Erisman en van der Weijden blijkt dat niet alleen ammoniak maar ook zwavel die in de diepere grondlagen zit, de verzuring van de natuur veroorzaakt.

Het is aan de wetenschap zelf om de discussie te voeren. De huidige discussie ondergraaft wel het draagvlak bij veehouders om hele stringente maatregelen ten aanzien van ammoniak te nemen. Het helpt bovendien niet als deze cijfers "misbruikt" worden om extra eisen te gaan stellen zoals dat vorig jaar op 7 juli is gebeurd. De metingen zijn onvoldoende omlaag gegaan en daarom pakken we de veehouderij streng aan. Dat is volkomen onterecht. Het zou volgens ons al helpen als wetenschappers ruiterlijk erkennen dat gepresenteerde metingen geen exacte getallen zijn maar met onzekerheidsmarges zijn omgeven. Ook zou op zijn minst erkend moeten worden dat er nog veel onduidelijk is hoe atmosferische en bodemprocessen nu precies werken.

### **9 Analyse uitgifte ontwikkelruimte.**

Bureau Poederoyen heeft in opdracht van de Provincie een analyse gemaakt van het beschikbaar stellen van de vrije ontwikkelruimte. Het rapport geeft goed inzicht wat er met de vrije ontwikkelruimte is gebeurd. We vinden het jammer dat niet inzichtelijk is gemaakt hoeveel van de ontwikkelruimte voor prioritaire projecten is opgesoupeerd. In het rapport wordt aangegeven dat er vanwege de aangescherpte regels er minder aanvragen uit Noord Brabant zijn gekomen. Dat is slechts ten dele waar, de grote daling is ook veroorzaakt omdat er in het eerste jaar veel achterstallig onderhoud weggewerkt moest worden. Het was aan de voorkant bekend dat er een hausse aan aanvragen zou komen en dat het daarna terug zou vallen naar een stabiel niveau.

Het rapport geeft aan dat maar liefst 64 % van gevraagde ontwikkelruimte bij bedrijven buiten Brabant is terecht gekomen, waarschijnlijk veelal veehouderijbedrijven. In sommige grensgebieden als de Peel of het Krammer Volkerak loopt dit op tot meer dan 80 tot 90 %. Veehouderijbedrijven in Brabant moeten zich extra in spannen, maar het zijn vooral bedrijven buiten Brabant die ervan profiteren. Dat is nogal wrang. Een van de argumenten om het beleid aan te scherpen is steeds geweest dat andere economische sectoren te weinig ontwikkelruimte zouden hebben. Men kan zien dat door de geprognostiseerde daling van het aantal aanvragen en de aangescherpte voorwaarden er nauwelijks nog ontwikkelruimte gebruikt wordt door de Brabantse veehouderij. Bij andere economische actoren zijn er weinig aanvragen. Er is blijkbaar vanuit die sectoren weinig behoefte aan ontwikkelruimte. We hebben vorig jaar al aangegeven dat we bereid waren mee te denken over oplossingen binnen het systeem zodat er ook andere sectoren binnen segment 2 een



evenwichtig deel van de ontwikkelruimte zouden krijgen. De extra maatregelen die vorig jaar op 7 juli afgekondigd zijn, waren en zijn nog steeds overbodig.